

'NA BĚZO 'ŇE 'NA MIŇO

F.D.E.

'Na nu pa'a, 'na bëzo ma pëpji cja o juājma c'ü va bübü cja majjyadü, mi pëpji mi pëpji ne bëzo. 'Nango jñandã 'na c'ijmi o c'os'ü jã c'o mi pëpji. Ne bëzo, dya go ngö'tp'ü 'ñi c'ü vi jñandã, o pura o pëpjitjo.

'Nango mbedye 'na miño cja ne dyä'ä nu bëjxtjo bübü cja ne juājma jã c'o mi pëpji ne bëzo. Cjä go pizhi c'uã ne bëzo, 'ma mo jñandã ne miño nu vi mbedye cja ne dyä'ä. O mama c'uã ne bëzo: "¿Jã rga madya? Na ngue bübü ye'e animale yo ndé na s'o'o, dya ra sö rá c'ueñegö." 'Nango mbeñe 'na ts'i pjeñe o mamü: "Je rga cjava rga cjäpü; ne miño rá xipji ra za'a ne c'ijmi. Ga cjanu, 'ná xo ra sö rá pedye vã." Cjä nú xipji ne miño:

--Dyärã c'ü rá xi'ts'i ts'i miño, dya rí sentioque majxã ojtjo pje rí sigue; sa'a ne c'ijmi nde'sc'e rá nzhogö rá ma jün'c'ü pje rí si'i. Rá ma sin'c'i o ndëncjürü rí sa'a, agüec'uã nu'tac'e dya rí sagü. Jo rá nzhogü ra ndãjme, rá jün'c'ü c'ü rí si'i.

Nu ne bëzo 'ma o nzhogü, nguextjo o ngöñi ma sinpi, na ngue dya vi chöt'ü o ndëncjürü c'ü ro sinpi c'ü ro za'a ne miño.

O mamü e miño va dyönü ne bëzo:

--In xitsigö ri sinqui o ndënchjürü, ngue
c'uã dya ro sac'ü. Nudya rá sac'ü na ngue rí
sãt'ãgö. C'ü e c'ĩjmi, dya sö ro sagö c'ü; o
ma cjogütjo cja o tjocü, ngue c'uã dya: rô sa'a.

Ne bëzo o ndünrú va xipji:

--Ts'i miño, rvá sin'c'i 'na ye ngöñi rí
sa'a; co nujyo, dya cjá nda rí sãt'ãgue na
puncjü.

Cjá nú za'a ne miño yo ngöñi, cjá nú mäjä ne
bëzo va ma'a cja o ngumü.

Ya nguarütjo dya ne ts'ibezhe.

F.D.E

El hombre y el coyote

Este cuento relata de cómo se salvó el hombre
que se encontraba en medio de un coyote y una
víbora.

Mazahua, de San Cristóbal de Los Baños, Edo. de Méx.
Julio, 1984, Ixmiquilpan.